

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLIX. Specialia circa locationem operarum, & operariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ductis semine, & expensis, non superiunt fructus ad dimidiam pensionem solvendam. Quod si sterilitas immodica, & extraordinaria non fuerit, æquo ipsam animo conductor ferre debet: cum æquum sit ut aliquod ex sterilitate sentiat incommodum, qui ex magna ubertate sentit commodum.

CAPUT XLVIII.

Obligaciones locatariorum, seu conductorum.

553 **P**rima locatarii obligatio est, re locatâ non uti, nisi ad usum concessum. Quia si is qui rem utendam accepit, in alium usum eam transferat, quam cuius gratiâ ei data est, furtum committit, velut si quis equum, gestandi causâ commodatum sibi, longius aliquò duxerit. Justinian. lib. 4. Instit. tit. 1. de obligat. §. furtum autem fit. Tunc proinde tenetur de damno secuto.

554 Secunda, rem sibi locatam non dimittere ante tempus pro qua convenit, nisi causa superveniat rationabilem ipsius usum impediens, ut si domus ex parte corruat, vel spiritibus infestetur, vel pestis, aut bellum eam dimittere compellat. Quo casu tenetur locatorem certiore facere de dimissione, si facile possit, ut eam alteri locare possit. Aliâs tenebitur de damno.

555 Tertia, rem sibi locatam in eo bono statu dimittere, in quo accepit. Quia si conductor malè tractavit eam, sic plus, vel minus peccavit, secundum lesionem, & præcipuè quando ex malitia, vel crassa negligentia hoc egit, tenetur ad satisfactionem. S. Antoninus ubi supra.

556 Quarta, solvere tempore condicito. Quia si tunc non solveret, peccaret, inquit Antoninus ibidem. Quod si solutioni non defuerit, etiam si rem locatam locationis tempore dominus venderit, moribus Belgii emptor stare debet locationi ab altero factæ, etiam si juxta L. 9. Cod. de locato ad id non teneatur, sed solus dominus ipsi teneatur ad interesse.

CAPUT XLIX.

Specialia circa locationem operarum, & operariorum.

557 **D**E locatione operarum & operariorum dicendum 1°. quod de justitia locator benè laborantibus jultum debeat stipendium. Dignus est enim operarius mercede suâ; unumque ex peccatis in cælum clamantibus est, merces operariorum defraudata. Dixi benè laborantibus, quia non benè laborantibus integrum non debetur stipendium, nec operarius in conscientia plus exigere potest, quam laborando mereatur, sed pro æstimatione laboris, nisi minori stipendio contentus fuisset.

558 Dicendum 2°. quod dum famuli sese domino sic elocant, ut voluntari ipsius stipen-

dium relinquunt, non satisfacit reddendo quodcumque; sed labori proportionatum reddere repetitur; juxta prudentem æstimationem; habitâ ratione obsequiorum, consuetudinis, temporis, aliarumque circumstantiarum. Pro eo namque famulus se elocasse censetur. Quod si pro solo victu se elocaverint, ut pueri, peccant graviter conductores; ipsos ad laborem summum adigentes, & vix pane satiantes. Quod si pro victu, & artibus ipsis elocendis; graviter peccant, si artem edocere negligant, quem admodum & si ad alios usus ipsos applicent, quam ad quos conducti sunt; nisi illud aliunde compensent.

Dicendum 3°. quod dum operarius operas suas locat, vel rem & operam, nec per eum fiat, quominus eas solvat, sed per conductorem, licet casu fortuito impeditur, mercedem totius temporis perinde consequi debent, ac si operas impendisset. Glossa in L. si uno ff. locati, verbo parsonis. Quia dum per operarium non stat quominus locatas operas solvat; fidem contractus impleri æquum est. L. sed adde §. cum quidam ff. locati. Si vero per locatorem steterit quominus operas præstaret; tenetur ad interesse. Quod si steterit per casum fortuitum, in persona locatoris contingentem, locator tenetur pensionem remittere, vel reddere, pro rata temporis, quo eas non præstavit. Glossa ibidem. Imperator tamen Severus ab heredibus Advocati, eo mortuo, prohibuit mercedem repeti, quia per ipsum non steterit quominus eas ageret. L. præses ff. de var. & extraordin. cognition. §. Divus.

Dicendum 4°. quod dum Sejus conducit Cajum, ad faciendum opus aliquod, v. g. domum, statuum, navim, &c. Cajo mortuo, hæredes ipsius tenentur ad opus istud per se vel per alios faciendum. Similiter hæredes Seji stare tenentur conventionibus ab ipso factis cum Cajo. Quia L. veteris juris C. de contrah. & committ. stipulat. generaliter sancitum est; omnem stipulationem, sive in dando, sive in faciendo, sive mixta ex dando & faciendo inveniantur, & ad hæredes, & contra hæredes transmitti, sive specialis heredum fiat mentio, sive non.

Dicendum 5°. dum famulus, necessitate compulsus, vili valde pretio seipsum locavit, dominum instanter rogando, quatenus ipsum acceptaret; dominus equidem tenetur ipsi solvere jultum pretium obsequii sui. Quia, ut Justinianus dicit lib. 3. Instit. tit. 25. locatio & conductio proxima est emptioni & venditioni, isdemque legibus consistit. Quemadmodum ergo vilius emere rem quam valeat, est secundum se injustum & illicitum. S. Thomas q. 77. a. 1. in corp. Ita & vilius solvere obsequium quam valeat.

Excipe casum, quo dominus obsequio ipsius non indigens, ipsum non tam gratiâ sui, quam gratiâ ipsius, & ad magnam ipsius instantiam; ipsum acceptaret; eaque ratione

obsequium vilis aestimaret, quod eo non indigeret: tunc enim non teneretur, nisi ad promissam mercedem. Quia obsequium, istis in circumstantiis, non aestimatur ad valorem rei, secundum se absolute considerata, sed ad valorem rei, per respectum ad utilitatem, quam dominus inde percipit. Quemadmodum in casu, quo aliquis multum indiget habere rem aliquam, & alius laeditur, si ea careat; iustum pretium est, ut non solum respiciatur ad rem quae venditur, secundum se absolute consideratam, sed habito respectu ad damnum, quod venditor ex venditione incurrit, prout sanctus Thomas ait ibidem.

563 Dicendum 6°. quod in contractu locationis servandum est pactum conventum: ideoque si dominus, absque magna ratione, proveniente ex parte servi, ipsum dimittat ante tempus conductum, tenetur ipsi stipendium integrum solvere, perinde ac si toto illo tempore ipsi servisset, nisi servus eo tempore alii servierit. Quia, uti dicitur *L. qui operas ff. locati*, qui operas suas locavit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non steterit, quominus operas suas servaret.

564 Dicendum 7°. quod, seclusa conventionne, vel consuetudine in contrarium, famuli & ancillae, tempore morbi, sua non lucentur stipendia: utpote quae solum debentur propter operas quotidianas: neque conductor teneatur pensionem solvere, dum uti non potest re sibi locata, ob culpam, vel causam se tenentem ex parte locatoris, vel rei locatae; nec famulo vel famulae agrotanti teneatur de suo inservire, vel medicinas praestare, nisi forte ex charitate, si foret in gravi necessitate, in qua famulis domesticis potius succurrendum est, quam extraneis, dum utriusque succurri non potest.

565 Dicendum 8°. quod apparitores & alii iustitiae Ministri, qui plures uno die executiones faciunt adversus plures personas, exigere non possunt à singulis taxam sibi praescriptam, perinde ac si diversis diebus adversus singulas executiones fecissent. Neque enim taxa illa ipsis praescribitur pro numero personarum & executionum uno die factarum, sed pro uno quolibet executionis die. Unde Philippus IV. Galliae Rex anno 1302. a. 5. 22. & 27. sanctionum suarum sic statuit: *Si les sergents ont pris charge de faire plusieurs executions contre plusieurs personnes, ne recevront pour leur salaire sinon ce qu'ils auroient, si l'execution estoit faite contre un seul, ainsi qu'il est contenu en notre Ordonnance.* Et Franciscus I. anno 1535. cap. 16. a. 10. *Pour obvier aux grandes exactions, que font les Huisfiers, ou autres sergents, qui ne craignent de prendre salaires excessifs de plusieurs journées, selon le nombre des executions faites par un jour: Nous voulons & ordonnons, que lesdits Huisfiers & sergents ne puissent pour un jour, besoi-*

nans hors des villes, prendre salaire que d'une journée tant seulement, jaçoit qu'en iceluy jour ils fassent plusieurs executions, & pour plusieurs personnes.

Nec refert, quod apparitores illi plures & distinctas tunc contrahant obligationes: quia dum eas uno die exequuntur, iis simul sumptis non debetur nisi unius diei stipendium, saltem iis locis ubi sanctiones illae urgent, & ubi alia non est consuetudo legitime praescripta; sicut est v. g. pro tabellariis plures litteras uni eademque personae simul deferentibus, quarum singularum adaequatam jure exigunt stipendium: utpote ipsius taxatum pro numero litterarum.

Dicendum 9°. quod dum operarius adeo 567 deceptus fuit in contractu quo se locavit ad opus aliquod perficiendum; computaque dierum & laborum ad id necessariorum; ut certum sit suos sibi dies mediocriter non solvi, dominus seu conductor tenetur in conscientia stipendio ipsius adiacere, proportionaliter ad laborem quem adhibet; nisi operarius ipsum decessisset, ad sumptusque illos (alias non suscipiendos) induxisset, saltem ipsi persuadendo, quod opus ipsi amplius non constaret. Ratio est, tum quia sicut vilis emere rem, sic vilis conducere operam alterius, quam valeat, est secundum se injustum, & illicitum, uti supra dictum est ex S. Thoma. Tum quia qui per dolum (id est errorem) obligatus est (infra iustum pretium) competit ei exceptio, nisi nullus dolus intercesserit stipulantis, sed ipsa res in se dolum habet. *L. si quis cum altero ff. de verb. oblig.*

Dicendum 10°. assertionem praecedentem 568 in foro conscientiae procedere, etiam si operarii laesio non fuerit ultra dimidium iusti pretii. Quia licet leges quaedam humanas solum prohibeant laesionem ultra dimidium iusti pretii, *lex divina* (ait S. Thomas q. 77. a. 1. ad 1.) nihil impunitum relinquit, quod sit virtuti contrarium. Unde secundum divinam legem illicitum reputatur, si in emptione, & venditione (vel etiam in conductione & locatione) non sit aequalitas iustitiae observata, & tenetur ille, qui plus habet, recompensare ei qui damnificatus est, si sit notabile damnum. Cui conformiter Innocentius IV. in cap. in civitate de usur. *Illud quod dicitur, quod liceat contrahentibus se invicem decipere, inira non dimidium iusti pretii, tenet jure forti, sed forsan non jure poli.*

CAPUT L.

Fidejussio & asecuratio. Pignus & hypotheca.

569 *Fidejussio* est alienae obligationis susceptio, suscipientem obligans ad eam adimplendam, si à principali debitore non impleatur. Unde est tantum contractus accessorius ad obligationem debitoris principalis, eamque non extinguit, nec in fidejussorem transfert, sed asecurat duntaxat. Si enim obligacionem